

ซอฟต์แวร์ทางการเมืองเชิงพุทธในสังคมไทย Buddhist-Oriented Political Soft Power in Thai Society

พระมหาธีรวิทย์ ธีรวัฒนเมธี (พันธศรี)¹

สุขพัฒน์ อนนทจารย์² และ วีรนุช พรหมจักร³

Phramaha Teerawee Teerawattanamete (Punsri)¹

Sukphat Anonchan², and Veeranuch Promjuk³

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ศรีล้านช้าง

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus, Thailand

E-mail: teerawatpunsee2009@gmail.com

Received April 8, 2024; **Revised** June 27, 2024; **Accepted** July 20, 2024

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the concept of Buddhist political soft power in Thai society; 2) to synthesize the phenomena of political soft power in Tripitaka; and 3) to construct the model of Buddhist political soft power to be applied in Thai society. This research is qualitative, using documentary research on the Tripitaka, Attakata, textbooks, Pavikornviset Bibles, and research reports and theses. The research tools were structured in-depth interviews with eight key informants and group discussions with six experts, and the content was synthesized using data source triangulation to report the results of the research in a narrative presentation. Research results revealed that 1. the concept of political soft power in Thai society consisted of the following indicators: 1) political culture; 2) political values; and 3) political policy. 2. The synthesis of the phenomenon of political soft power in the Tripitaka revealed that King Bimbisara, King Asoka the Great, the Vajjiputra, the Makhamanava, the Kalamas, and the Chakkawatti Sutta used political soft power in three aspects: political culture, political values, and political policy, which are consistent with the 4 Dhamma principles, namely 1) Aparihaniyadhamma 7, 2) the ten principles of a righteous king, 3) Chakkawattivatthamma 5, and 4) Sanghavatthu 4. 3. The forms of Buddhist political soft power include “Dhammika State Power,” namely: 1) precepts, which means do not harm each other; 2) concentration, which means training the mind to be stable; and 3) wisdom, which means knowing

the reasons and always developing oneself to be applied in Thai society to create innovation, which is a new body of knowledge.

Keywords: soft power; Buddhist politics; Thai Society

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดซอฟต์แวร์พาวเวอร์ทางการเมืองเชิงพุทธในสังคมไทย 2) สังเคราะห์ปรากฏการณ์ซอฟต์แวร์พาวเวอร์ทางการเมืองในพระไตรปิฎก และ 3) สร้างรูปแบบซอฟต์แวร์พาวเวอร์ทางการเมืองเชิงพุทธมาปรับใช้ในสังคมไทย โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากเอกสารได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกาและตำราและหนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ มีโครงสร้างโดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน และการสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน สังเคราะห์เนื้อหาโดยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า และเสนอเป็นความเรียง ผลการวิจัยพบว่า 1. แนวคิดซอฟต์แวร์พาวเวอร์ทางการเมืองในสังคมไทย มีตัวชี้วัดคือ 1) วัฒนธรรมทางการเมือง 2) ค่านิยมทางการเมือง และ 3) นโยบายทางการเมือง 2. สังเคราะห์ปรากฏการณ์ซอฟต์แวร์พาวเวอร์ทางการเมืองในพระไตรปิฎก พบว่า พระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าอโศกมหาราช พงกวัชชีบุตร มาฆมาณพ ชาวกาลามะ และจกักวัดติสสุตร ใช้ซอฟต์แวร์พาวเวอร์ทางการเมืองทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านค่านิยมทางการเมือง และนโยบายทางการเมืองสอดคล้องหลักธรรมทั้ง 4 คือ หลักการบริหารนิยธรรม 7 หลักหลักทศพิธราชธรรม 10 หลักจกักวัดติสสุตรธรรม 5 และหลักสังคหวัตถุ 4 และ 3. รูปแบบซอฟต์แวร์พาวเวอร์ทางการเมืองเชิงพุทธ ได้แก่ “พลังธัมมิกิริฐ” ซึ่งประกอบด้วย 1) ศีล คือ การไม่เบียดเบียนกัน 2) สมานี คือ การฝึกฝนจิตใจให้มั่นคง 3) ปัญญา คือ รู้เหตุผลพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สามารถนำไปปรับใช้ในสังคมไทยเกิดเป็นนวัตกรรมที่เป็นองค์ความรู้ใหม่

คำสำคัญ: ซอฟต์แวร์พาวเวอร์; การเมืองเชิงพุทธ; สังคมไทย

บทนำ

การเมืองไทยมีลักษณะเฉพาะผูกพันกับเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์และบริบททางสังคมความคิดทางการเมืองไทยโบราณเกิดขึ้นจากการหล่อหลอมแนวคิดของศาสนาฮินดูและพุทธ โดยฮินดูให้เน้นอำนาจเด็ดขาด ตั้งแต่สมัยสุโขทัยที่มีบริบทการเมืองที่ทั้งแบบพ่อขุนและแบบธรรมราชา แบบพ่อขุนมีก่อนสมัยสุโขทัย เช่น พ่อขุนผาเมือง พ่อขุนกลางบางเหาะหรือกลางหาบ เป็นต้น ที่ใช้แบบธรรมราชาประกอบด้วยทศพิธราชธรรม จกักวัดติสสุตรตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการปกครองเรื่อยมาจนถึงสมัยอยุธยา (Phuakkhong, 2023) ได้รับศาสนาพราหมณ์มาจากอินเดียที่ผู้ปกครองหรือกษัตริย์เป็นอวตารของพระผู้เป็นเจ้ามาเกิด ทรงเป็นเทวราชาหรือสมมติเทพที่อยู่เหนือกว่าบุคคลธรรมดาสามัญและมีอำนาจสูงสุด สังคมไทยมีการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองอยู่ 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 ปิตุราชาธิปไตย รูปแบบที่ 2 สมบูรณาญาสิทธิราชย์ รูปแบบที่ 3 อภิชนาธิปไตยหรือ คณาธิปไตยร่วมรัฐราชการ และรูปแบบที่ 4 อนุรักษนิยมผสมประชาธิปไตยแบบไทยภายใต้ 4 พลังใหญ่ด้วยกันคือ อนุรักษนิยม จารีตนิยม เสนานิยม และทุนนิยม การเมืองในสังคมไทยที่มีการนำธุรกิจการเมืองเข้ามาผสมกับข้าราชการจนทำให้เกิดรูปแบบราชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่เป็นการใช้อำนาจนิยมทั้งทางกฎหมายหรือตุลาการภิวัตน์ ทำลายล้างคู่ต่อสู้ด้วยหลักอริยขัดขืน จนนำไปสู่ความรุนแรง (Loathamatas, 2016)

สังคมไทยที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาทำให้เกิดความเอื้ออำนวยต่อกันสร้างแนวทางให้เกิดสังคมสันติสุขบนวิถีทางแห่งความเป็นไทย ผู้นำส่วนใหญ่รวมถึง พระมหากษัตริย์ นับถือพระพุทธศาสนาและเป็นพุทธมามกะมาเป็นฐานปกครองสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับรัฐในสมัยพุทธกาลความสัมพันธ์กันทั้งในศาสนธรรมและศาสนบุคคล รัฐก็มีหน้าที่พันธกิจต่อพระพุทธศาสนาในการให้การอุปถัมภ์ ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบรรพชิตให้สามารถประพฤติปฏิบัติธรรมรวมถึงประกาศพระศาสนาได้โดยสะดวก มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้จัดความขัดแย้งของสังคมโดยหลักพุทธ (Phuakkhong, 2023) สันติวิธีถือเป็นหลักซอฟต์แวร์ (Soft Power) หลักพระธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นซอฟต์แวร์ (Soft Power) ในการขับเคลื่อนทางการเมืองการปกครอง เช่น หลักความซื่อสัตย์สุจริต หลักอภิธานิยธรรม เป็นต้น การแก้ไขความขัดแย้งในสังคมไทยโดยใช้หลักพุทธธรรมโดยมองที่จิตใจแล้วมองออกไปนอกตัวตนเพื่อพิจารณาความสมดุลระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติและสังคมภายใต้หลักมัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลางมรรคมีองค์ 8 หลักทศพิธราชธรรม ดังนั้น สังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นสังคมที่มีฐานคติทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือด้วยการใช้อำนาจละมุน หรือซอฟต์แวร์ (Soft Power) หรือพระพุทธศาสนาเป็นอุปกรณ์ในสร้างสังคมสันติสุข

ซอฟต์แวร์ (Soft Power) เป็นอำนาจที่สำคัญ จำเป็นต้องเป็นอำนาจที่ละมุน (Soft Power) ในทางการเมืองจะต้องเป็นอำนาจที่สามารถทำให้รับผลตามที่ต้องการได้ ไม่ใช้การได้รับด้วยการจ่ายหรือการขู่เข็ญ อำนาจนั้นคือ ซอฟต์แวร์ หรือ Soft Power เป็นแนวคิดที่แพร่หลายและนิยมในหมู่นักวิชาการและนักปฏิบัติการในการต่างประเทศ (Nedraonon, 2019) แต่แนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในสังคมไทยโดยมากนั้นยังไม่เป็นตามแนวคิดซอฟต์แวร์ (Soft Power) สอดคล้องกับแนวคิดทางเมืองทางพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริม ให้พัฒนาคนให้มีจิตใจที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม โดยมีเครื่องมือแนวทางการปกครองแบบธรรมาธิปไตยเหมือนทางสายกลางไม่รุนแรงแต่เป็นอย่างละมุนของอำนาจตั้งศักยภาพของของคนในสังคมให้มีส่วนร่วมในการปกครอง ดังนั้น Soft Power คือ อำนาจอ่อน หรืออำนาจนุ่ม ผ่านกระบวนการศึกษาวัฒนธรรมทำให้ประชาสังคมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยใช้หลักทางพระพุทธศาสนาทำให้เกิดนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองของสังคมไทย ซอฟต์แวร์ (Soft Power) ทางการเมืองเชิงพุทธมาประยุกต์ใช้

ปัญหาทางการเมืองในสังคมไทย มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอยู่ทั้งหมดอยู่ 8 เหตุการณ์เป็นการใช้อำนาจที่รุนแรง (Hard Power) สะท้อนถึงความไม่เป็นอิสระจากความขัดแย้ง ดังนี้ เหตุการณ์ที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2475 รัฐบาลปฏิเสขอั้งพรรคการเมือง เหตุการณ์ที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2475 ความขัดแย้งเรื่องเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติซึ่งร่างโดยหลวงประดิษฐ์มนูธรรม เหตุการณ์ที่ 3 1 เมษายน พ.ศ. 2476 การปิดสภาผู้แทนราษฎรและงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา ซึ่งถือเป็นการยุบสภาและยกเลิกรัฐธรรมนูญครั้งแรก คณะรัฐมนตรีในเวลานั้นแบ่งเป็น 2 พวก เหตุการณ์ที่ 4 2 เมษายน พ.ศ. 2476 ออกพระราชบัญญัติคอมมิวนิสต์ อันถูกมองว่าเป็นเครื่องมือในการกำจัดฝ่ายตรงข้าม เหตุการณ์ที่ 5 20 มิ.ย. พ.ศ. 2476 รัฐประหารโดยนายทหารหนุ่มฝ่ายคณะราษฎร เหตุการณ์ที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2476 กบฏบวรเดชหลังจากนายทหารกลุ่มหนึ่งถูกคณะราษฎรถอดจากตำแหน่ง เหตุการณ์ที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 ออกพระราชบัญญัติป้องกันรักษารัฐธรรมนูญ เป็นเครื่องมือตอบโต้กลุ่มตรงข้ามรัฐบาลที่ใช้วิธีตั้งข้อกล่าวหาเรื่อง “คอมมิวนิสต์” เหตุการณ์ที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2477 การสละราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (Baker & Phongpaichit, 2014) ปัญหาการเมืองไทยจึงมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้วยการใช้อำนาจนิยมมาเป็นเครื่องมือตั้งแต่สมัยยุครัฐจารีตจนถึงปัจจุบันแต่ปรากฏว่าเป็นเพียงการแย่งชิง

อำนาจของชนชั้นนำของประเทศไม่ได้เกี่ยวข้องกับประชาชนผู้ถูกปกครอง การใช้อำนาจนิยมหรือ Hard Power สร้างระบบคิดในเอกภาพและความมั่นคงของรัฐบาลมากกว่าสิทธิ เสรีภาพ และเสมอภาคของประชาชน และปลูกฝังให้มีอุดมการณ์ที่รักและปกป้องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กลายเป็นระบอบการปกครองแบบอำนาจนิยมการใช้อำนาจบีบบังคับ(Hard Power)เป็นหลักในการแก้ไขปัญหาอยู่ตลอดเวลา ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) คือ อำนาจละมุนหรืออำนาจแบบอ่อน (Soft Power) มีลักษณะสำคัญอยู่ที่การชักจูงหรือการโน้มน้าวให้ปฏิบัติตามความประสงค์ สร้างเสน่ห์ภาพลักษณ์ความชื่นชมและความสมัครใจพร้อมที่จะร่วมมือกันบนฐานสังคมพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดซอฟต์พาวเวอร์ทางการเมืองในสังคมไทย
2. เพื่อสังเคราะห์ปรากฏการณ์ซอฟต์พาวเวอร์ทางการเมืองในพระไตรปิฎก
3. เพื่อสร้างรูปแบบซอฟต์พาวเวอร์ทางการเมืองเชิงพุทธนำมาปรับใช้ในสังคมไทย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบไปด้วยแนวคิดทฤษฎีซอฟต์พาวเวอร์ทางการเมืองในสังคมไทย และซอฟต์พาวเวอร์ทางการเมืองปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก สร้างเป็นรูปแบบซอฟต์พาวเวอร์ทางการเมืองเชิงพุทธในสังคมไทย

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้ให้ข้อมูล(Key Informant)สัมภาษณ์จำนวน 8 รูป/คน มีคุณสมบัติเป็นเชี่ยวชาญทั้งด้านภาคทฤษฎีและการปฏิบัติทางรัฐศาสตร์ พระพุทธศาสนา และการบูรณาการพระพุทธศาสนากับรัฐศาสตร์ ส่วนการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูล(Key Informant) จำนวน 6 รูป/คน มีคุณสมบัติเป็นทรงคุณวุฒิทางรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ พัฒนาสังคม และพระพุทธศาสนา

ขอบเขตพื้นที่วิจัย เนื่องจากเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ สังเคราะห์เอกสารเป็นหลัก และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดภาคละ 2 คน ทั้งหมด รวม 8 รูป/คนและตรวจแบบสามเส้า (Data source triangulation) ยืนยันด้วยการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 รูป/คนเพื่อหาฉันทามติ(Consensus)

ขอบเขตระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาในการวิจัย ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2566 – มกราคม 2567

ทบทวนวรรณกรรม

ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) เป็นการใช้อำนาจทางการเมืองที่เป็นไปในทิศทางที่ร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหา ไม่ใช่ใช้วิธีการขู่บังคับ อีกทั้งยังเป็นการสร้างตัวชี้วัดภายในประเทศให้เกิดความเข้าใจทางวัฒนธรรม ค่านิยมทางการเมือง และนโยบายต่างประเทศที่ต้องนำมาพิจารณาร่วมกันเพื่อให้เกิดการเคารพสิทธิของกันและกัน มากกว่าการขู่บังคับแต่ให้ยอมรับถึงศักดิ์ศรีของคนในสังคมและประเทศนั้น ๆ (Kantlak, 2009)

ฮาร์ดพาวเวอร์ (Hard Power) คือ การใช้อำนาจบังคับขู่ การแสดงความแข็งแกร่ง บังคับให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด แม้บางครั้งจะใช้ซอฟต์พาวเวอร์ มาเป็นกระบวนการแต่โดยผลของการกระทำจะเป็นฮาร์ดพาวเวอร์ เช่น การให้สินบน เป็นต้น แม้เป็นซอฟต์พาวเวอร์ก็จริง แต่ก็ยังเป็นฮาร์ดพาวเวอร์ที่ต้องการให้คนนั้น ๆ หรือประเทศนั้น

ปฏิบัติตามดังประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือประเทศในตะวันออกกลาง เช่น อิสราเอล เป็นต้น เพื่อให้ปฏิบัติตามไม่ออกนอกข้อตกลงกับประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น (Bamrungsuk, 2014)

ตัวชี้วัดซอฟต์แวร์มีอยู่ 3 อย่าง คือวัฒนธรรมทางการเมือง เป็นสุนทรียะทางการประพฤติปฏิบัติจนเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ค่านิยมทางการเมือง เป็นแนวปฏิบัติจนเป็นที่ยอมรับและมีคุณค่าในสังคมและนโยบายทางการเมือง เป็นแนวทางปฏิบัติที่ถูกกำหนดขึ้นโดยผู้มีอำนาจหรือรัฐบาล (Yukaruc, 2017)

หลักธรรมทางการเมืองเชิงพุทธ คือหลักอภิปรินิยธรรม 7 เป็นหลักธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวสำหรับผู้บริหารบ้านเมืองพร้อมเพรียงประชุมเล็กประชุม ร่วมทำกิจกรรม เคารพผู้ใหญ่ ปกป้องสตรีเพศ ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ควรบัญญัติ มีสัมมาคารวะต่อพระสงฆ์ หลักทศพิธราชธรรม 10 เป็นหลักธรรมของผู้นำที่เริ่มด้วยการให้ ประพฤติดีซื่อตรง อ่อนโยน อดทน มีความเพียร เสียสละไม่เบียดเบียนและเที่ยงธรรม หลักจกักรัตนัตถธรรม 5 เป็นหลักธรรมของพระเจ้าจักรพรรดิมีการถือธรรมเป็นอำนาจ ดูแลคุ้มครองปกป้องผู้ใต้ปกครองโดยธรรม ไม่ให้ธรรมเกิดขึ้นในรัฐ สงเคราะห์คนยากจนด้วยทรัพย์ และสนทนารวมกับสมณพราหมณ์ ผู้ทรงศีลธรรม และสังคหัตถธรรม 4 เป็นหลักธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวคนในสังคมมีการให้ พุทธิ บำเพ็ญประโยชน์และวางตนให้ดี หลักธรรม 4 ประการเน้นให้ผู้ปกครองหรือผู้บริหารบ้านเมืองมีความสามัคคีต่อกันและยึดหลักสามประการคือ ชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์กลางแห่งการปกครองแห่งรัฐอันทำให้เกิดความสงบสุขในประเทศนั้น ๆ (Phudkkhong, 2023)

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนแนวคิด ที่สำคัญดังกล่าวมาสร้างเป็นรูปแบบซอฟต์แวร์ทางการเมือง นำมาปรับใช้กับสังคมไทยด้วยหลักไตรสิกขา คือ หลักศีล หลักสมาธิ และหลักปัญญา เป็นรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองได้อย่างเหมาะสม และเข้ากับบริบทของสังคมไทยอย่างยั่งยืน จนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่เรียกว่า พลังธัมมิกัรัฐ (Dhammika State Power)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) มีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 รูป/คน และการสนทนากลุ่ม (Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 รูป/คน ใช้เอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา และเอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือรายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ เป็นต้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีการจัดเก็บข้อมูลตามขั้นตอน คือ 1) การจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับซอฟต์แวร์ทางการเมืองที่ปรากฏในพระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่น ๆ และศาสตร์สมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) การสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการเมือง ผู้เชี่ยวชาญด้านซอฟต์แวร์ทางการเมืองเชิงพุทธในสังคมไทย

3. การสังเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ถอดเสียงและจดบันทึกเป็นข้อความจำแนกเป็นประเด็นต่างๆ เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis techical) ที่ได้จากการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มย่อย การเรียนรู้ร่วมกันโดยการนำเสนอเป็นความเรียงผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวคิดซอฟต์แวร์ทางการเมืองในสังคมไทย พบว่า การใช้อำนาจทางการเมืองที่เป็นไปในทิศทางร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาโดยไม่ใช้วิธีการขู่บังคับ อีกทั้งยังเป็นการใช้หลักที่สำคัญในการสร้างเข้าใจทางวัฒนธรรม ค่านิยมทางการเมือง และนโยบายต่างประเทศที่ต้องนำมาพิจารณาร่วมกันเพื่อให้เกิดการเคารพสิทธิของกันและกัน มากกว่าการขู่บังคับโดยอำนาจจตุโรภรณ์ของรัฐ เพื่อให้เกิดความหวาดกลัวซึ่งเป็นฮาร์ดพาวเวอร์ (Hard Power) และเป็นการยอมรับถึงศักดิ์ศรีของคนในสังคมและประเทศ ซอฟต์แวร์ทางการเมืองในสังคมไทยเมื่อนำมาสังเคราะห์หมีองค์ประกอบ 3 อย่าง ได้แก่

1) ด้านวัฒนธรรมการการเมือง กล่าวคือ วัฒนธรรมของประเทศหนึ่งมีความสอดคล้องกับผลประโยชน์และค่านิยมของประเทศต่าง ๆ โอกาสที่วัฒนธรรมจะกลายเป็น Soft Power ของประเทศนั้นก็จะมีมากขึ้น หนทางที่ทำให้วัฒนธรรมของประเทศหนึ่งเป็นที่รู้จักในประเทศอื่น ๆ นั้นมีมากมายหลากหลาย เช่นการค้าขาย การเยี่ยมเยือน การติดต่อสื่อสาร และการแลกเปลี่ยน เป็นต้น

2) ด้านค่านิยมทางการเมือง กล่าวคือ หากค่านิยมทางการเมืองสอดคล้องกับประเทศอื่น ๆ ซอฟต์แวร์ทางการเมืองของประเทศนั้นจะเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าค่านิยมของประเทศดังกล่าวขัดกับค่านิยมของประเทศอื่น ๆ อย่างชัดเจนซอฟต์แวร์ทางการเมืองของประเทศนั้นก็จะลดลง

3) ด้านนโยบาย กล่าวคือ ประเทศหนึ่งดำเนินนโยบายที่จะนำไหว้หลังหลอก ก้าวร้าวและไม่แยแสต่อท่าทีของประเทศอื่น ๆ โอกาสที่จะสร้างซอฟต์แวร์ทางการเมืองจะมีน้อย แต่ถ้าประเทศทั้งสอง มีแนวนโยบายต่างประเทศที่รักสันติภาพและเคารพในสิทธิมนุษยชน โอกาสที่จะมีการเจรจาด้วยความร่วมมือกันการเกิดแบบ Soft Power ก็จะมีเกิดขึ้นนั่นเอง ซึ่งมาจากแนวคิดของนักวิชาการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

2. ผลการสังเคราะห์ปรากฏการณ์ซอฟต์แวร์ทางการเมืองในพระไตรปิฎก พบว่า ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองพระเจ้าพิมพิสาร เจ้าวัชชีบุตร พระเจ้าอโศกมหาราช จักรกัณฐะ และมาฆมาณพใช้หลักธรรมประกอบด้วยหลักอภิธานิธรรม หลักทศพิธราชธรรม หลักจักรกัณฐะธรรม และสังคหวัตถุธรรม ด้านค่านิยมทางการเมือง พระเจ้าพิมพิสาร เจ้าวัชชีบุตร พระเจ้าอโศกมหาราช และมาฆมาณพใช้หลักอภิธานิธรรม ทศพิธราชธรรม จักรกัณฐะธรรมและสังคหวัตถุธรรม และด้านนโยบายทางการเมือง พระเจ้าพิมพิสาร เจ้าวัชชีบุตร พระเจ้าอโศกมหาราช และมาฆมาณพใช้หลักอภิธานิธรรม ทศพิธราชธรรม จักรกัณฐะธรรม และสังคหวัตถุธรรมมาบริหารบ้านเมือง

3. ผลการสร้างรูปแบบซอฟต์แวร์ทางการเมืองเชิงพุทธเมื่อนำมาปรับใช้ในสังคมไทย พบว่า รูปแบบซอฟต์แวร์ทางการเมืองเชิงพุทธ คือพลังอำนาจรัฐ เป็นหลักไตรภาคีหรือไตรสิกขา ดังนี้

1) หลักศีลหรือการมีหลักปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในสังคม รู้จักหน้าที่ต่อสังคม มีความใจกว้างเคารพสิทธิของกันและกันเป็นพื้นฐานของคนภายใต้หลักวัฒนธรรม ค่านิยม รวมทั้งนโยบายทางการเมืองที่อยู่หลักศีลหรือข้อปฏิบัติของสังคมที่เรียกว่า กฎหมาย

2) สมานีหรือความตั้งใจแน่วแน่ที่จะให้สังคมไม่วิวาทะ ไม่มีอคติ และไม่ใส่ร้ายป้ายสี แต่มีสติในการสร้างสรรค์สังคมไทยภายใต้วัฒนธรรม ค่านิยมทางการเมือง

3) ปัญญาหรือความมีเหตุมีผลรอบรู้หาทางแก้ไขปัญหาทางออกให้กับประเทศไม่สร้างเงื่อนไขเพื่อทำลายคนอื่น แต่มีเงื่อนไขเพื่อสร้างสังคมอุดมปัญญาที่มีวัฒนธรรม ค่านิยมและแนวปฏิบัติมีแบบแผนนโยบายไปในประเทศ

พลังธัมมิกัรฐประกอบด้วยศีล สมาธิ และปัญญา เป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาทางการเมือง โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาจิตสำนึกที่ตื่นตัวของบุคคลบนฐานของวัฒนธรรมชาวพุทธ การปฏิบัติตามกฎกติกาที่เป็นบทบัญญัติของสังคมและศาสนา สร้างความเข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาและสร้างประโยชน์ส่วนรวมให้แก่ชาติ เสริมสร้างความเข้าใจและการรับรู้เหตุผล และนำไปใช้ในการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์และปรองดอง ลดการขัดแย้งทางสังคมการเมือง โดยไม่ต้องพึ่งพลังและการใช้งานที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้วาทะทิวาที่เอนเอียง การใส่ร้ายกลุ่มอื่น และการสร้างความเห็นต่างทางการเมืองในสังคม ดังนั้น การใช้หลักพลังธัมมิกัรฐเป็นนวัตกรรมเพื่อสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาสังคมการเมืองไทย จึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการสร้างความสามารถในการแก้ไขปัญหาและสร้างความเป็นอยู่ร่วมกันที่ยั่งยืนในชุมชนและสังคมในประเทศไทย

อภิปรายผล

1. ศึกษาแนวคิดของฟต์พาวเวอร์ทางการเมืองในสังคมไทย สังเคราะห์พบว่าซอฟต์แวร์ทางการเมืองในสังคมไทย มีตัวชี้วัดอยู่ 3 ด้าน คือ

1) หลักวัฒนธรรมทางการเมือง สอดคล้องกับงานของ Jaiyakeaw and Praneet (2022) กล่าวคือ การอยู่บนพื้นฐานของสังคมที่เป็นพลวัตรไม่หยุดนิ่ง หลักธรรมที่เป็นหัวใจทางการเมืองต้องแสดงถึงความสามัคคีปรองดอง สามัคคีต่อกันไม่ใช่ต่างกันต่างประมุข เมื่อเลิกก็ต่างกันเลิกถือเป็นความไม่พร้อมเพรียงย่อมทำให้วาระการประชุมไม่มีข้อสรุป และต้องหัดรับฟังคำแนะนำจากคนกลาง หรือผู้นำที่มีความเป็นกลาง ปราชญ์ที่เป็นที่ยอมรับในสังคมไม่เอนเอียงฝักฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และการรู้จักเคารพต่อสิ่งที่ตั้งถามทั้งที่เป็นบุคคลและสถานที่ที่เป็นสัญลักษณ์ของประเทศชาติ นำคำแนะนำของนักปราชญ์ นักพรต พระสงฆ์ที่มีภูมิรู้ เกิดปัญหาในการแก้ไขปัญหา การชักจูง เชิญชวน สร้างทัศนคติ สร้างค่านิยม สื่อสารกับสังคมให้เป็นสังคมอุดมวัฒนธรรมของตนเอง

2) ด้านค่านิยมทางการเมืองสอดคล้องกับงานของ Kantalak (2009) โดยการส่งเสริมให้รู้จักการให้ การมีศีลที่ทำให้เกิดความเป็นปกติมีระเบียบงดงามด้วยจารีตประเพณีที่รักษาส่งเสริมกันมา ความไม่โกรธ ไม่เบียดเบียน มีความอ่อนโยนอ่อนน้อมถ่อมตัวเป็นคุณลักษณะของคนในสังคมไทยที่รู้จักความเป็นคนไทยที่แสดงออกด้วยรอยยิ้ม มิตรภาพทั้งงดงามทั้งที่เคยเป็นมาในอดีตเช่น รอยยิ้มของประเทศที่เรียกว่า สยามเมืองยิ้ม เป็นต้น

3) ด้านนโยบายทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lavankura (2021) กล่าวคือไม่ออกกฎหมายที่ขัดจารีตผืนธรรมชาติ ซึ่งจะก่อให้เกิดฮาร์ดพาวเวอร์มากกว่าซอฟต์แวร์พาวเวอร์ หัวใจของผู้นำ หรือผู้ปกครองจะต้องถือเป็นแนวนโยบายที่ควรปฏิบัติคือการป้องกันรักษาและคุ้มครองให้ผู้อยู่ใต้ปกครองได้มีความสุขอบอุ่น บริหารกิจการบ้านเมืองเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ลดละ เลิกวิวาทะ ลดละอคติ ไม่ใส่ร้ายป้ายสี ส่งเสริมศักดิ์ศรีของความเป็นคนบำบัดทุกข์บำรุงสุขผ่านกระบวนการนโยบายของรัฐบาลภายใต้เงื่อนไขของนโยบายทางการเมือง สร้างดุลอำนาจ สร้างองค์ความรู้การวิจัยและพัฒนา สร้างทุนมนุษย์ สร้างปราชญ์ชาวบ้าน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสืบทอดเจตนารมณ์แห่งรัฐ ปรับรูปแบบการใช้ซอฟต์แวร์พาวเวอร์ เป็นนโยบายให้ความรู้กับประชาชน

2. สังเคราะห์ปรากฏการณ์ซอฟต์แวร์พาวเวอร์ทางการเมืองในพระไตรปิฎก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Thanin Klinhom (2020) พบว่า หลักอภิธานียธรรม คือหลักธรรมสำหรับใช้ในการปกครอง เพื่อป้องกันมิให้การบริหารประเทศเสื่อมถอย หลักทศพิธราชธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปกครองหรือการบริหารจึงสามารถสร้าง

คุณค่า สร้างความเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาผู้ภายใต้การปกครองนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักจกั กวัดติวัตรที่เน้น ผู้นำที่เอาใจใส่ดูแลประชาชนให้มีความอยู่ดีมีสุข และสังคหวัตถุ เป็นหลักธรรมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคมเริ่ม ตั้งแต่การให้ การพูดจาไพเราะให้เกียรติกันและการปฏิบัติตนเองให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ

3. รูปแบบซอฟต์แวร์พาเวอร์ทางการเมืองเชิงพุทธมาปรับใช้ในสังคมไทยสอดคล้องกับงานของ Chimmakun and Kritsachina (2018) พบว่า การนำหลักธรรมทั้ง 4 มาหลวมรวมซอฟต์แวร์ทางการเมืองเชิงพุทธในสังคมไทย ผ่านตัวชี้วัด คือ ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านค่านิยมทางการเมือง และด้านนโยบายทางการเมืองสอดคล้องกับ หลักธรรมทั้ง 4 หัวข้อ คือ หลักกอบปรินิยธรรม หลักทศพิธราชธรรม หลักจกั กวัดติวัตร และหลักสังคหวัตถุ

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน สะท้อนให้เห็น ถึงซอฟต์แวร์ทางการเมืองเชิงพุทธในสังคมไทย ปรากฏออกมาเป็นสามด้าน คือ

1. ด้านศีล คือปรากฏหลักธรรมที่เชื่อมโยงทั้งที่เป็นหลักกอบปรินิยธรรม หรือหลักแห่งความไม่เสื่อมไป แห่งหมู่คณะหรือหลักการเมืองที่ควรนำมาปฏิบัติทั้งการหมั่นประชุมกันเพื่อแก้ไขปัญหา หลักทศพิธราชธรรมหรือ หลักธรรมของพระเจ้าแผ่นดินหรือนักปกครอง ควรยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดทั้งข้อปฏิบัติ การควบคุมอารมณ์ การ เสียสละ การปฏิบัติตนให้ถูกต้อง มีความซื่อตรง อ่อนน้อมถ่อมตัวเป็นสุภาพชน หลักจกั กวัดติวัตร เป็นหลักธรรมของ ผู้ปกครองหรือพระเจ้าจักรพรรดิ ที่ต้องป้องกันภัยแก่ผู้ใต้ปกครองให้อยู่เป็นสุข ส่วนหลักสังคหวัตถุถือเป็นหลักธรรม ที่ยึดเหนี่ยวคนในสังคมให้เกิดการปฏิบัติที่ดี

2. ด้านสมาธิ ความตั้งมั่นแน่วแน่ตั้งใจในการปฏิบัติตนให้เป็นคนที่มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นที่คนน่าเชื่อถือ ได้โดยยึดหลักธรรมทั้งเป็นหลักกอบปรินิยธรรม หลักทศพิธราชธรรม หลักจกั กวัดติวัตร และหลักสังคหวัตถุที่เป็น แนวทางแห่งการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านวัฒนธรรมทางการเมืองเชิงพุทธที่ควรปลูกฝังที่จิตใจมากกว่า ทางด้านวัตถุ

3. ด้านปัญญา กระบวนการทางปัญญามีทางแก้ไขปัญหายอยู่ 3 ทาง คือ ทางที่ 1 การลดวิวาทะ ลดละ อคติ ไม่ใส่ร้ายป้ายสี ดังนั้น การลดวิวาทะ ลดละอคติ และหยุดใส่ร้ายป้ายสี จึงเป็นทางที่ 1 ทางที่ 2 รัฐธรรมนูญ จะต้องเป็นกลางเป็นประชาธิปไตยไม่เป็นประโยชน์กับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และทางที่ 3 การปฏิรูประบอบราชการ ปฏิรูปข้าราชการ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งต้องให้หลักการทางพระพุทธศาสนาบนพื้นฐานปัญญาอัน ประกอบด้วยหลักกอบปรินิยธรรม หลักทศพิธราชธรรม หลักจกั กวัดติวัตรธรรม และหลักสังคหวัตถุธรรมเป็น ซอฟต์แวร์พาเวอร์ หรือพลังละมุน มากกว่าฮาร์ดแวร์หรือพลังกระด้าง

สรุปผล

1. แนวคิดทางซอฟต์แวร์ทางการเมืองในสังคมไทย ประกอบด้วย ตัวชี้วัดสามอย่าง คือ วัฒนธรรมทางการเมือง ค่านิยมทางการเมือง และนโยบายทางการเมือง

2. ปรากฏการซอฟต์แวร์ทางการเมืองในพระไตรปิฎก โดยมีหลักธรรมอยู่ 4 หัวข้อ คือ หลัก กอบปรินิยธรรม 7 หลักทศพิธราชธรรม 10 หลักจกั กวัดติวัตรธรรม 5 และสังคหวัตถุธรรม 4

3. รูปแบบซอฟต์แวร์ทางการเมืองเชิงพุทธนำมาปรับใช้กับสังคมไทยได้แก่ พลังธัมมิกิริฐ ซึ่ง ประกอบด้วยสามหลัก คือ ศีล สมาธิ และปัญญา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1. สถาบันทางสังคมไทย เช่น สถาบันการศึกษาทุกระดับชั้น ชุมชน หมู่บ้าน วัด ราชการ เป็นต้น ต้องร่วมกันส่งเสริมซอฟต์แวร์พาเวอร์ทางการเมืองเชิงพุทธ โดยมีแผนงานหรือโครงการงบประมาณที่ชัดเจนในการทำกิจกรรมปลูกฝังพลังธัมมิกิริฐ ซึ่งเป็นความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนไปพร้อมกัน ทั้งด้านวัฒนธรรม ค่านิยม และนโยบายบนฐานความศาสนา

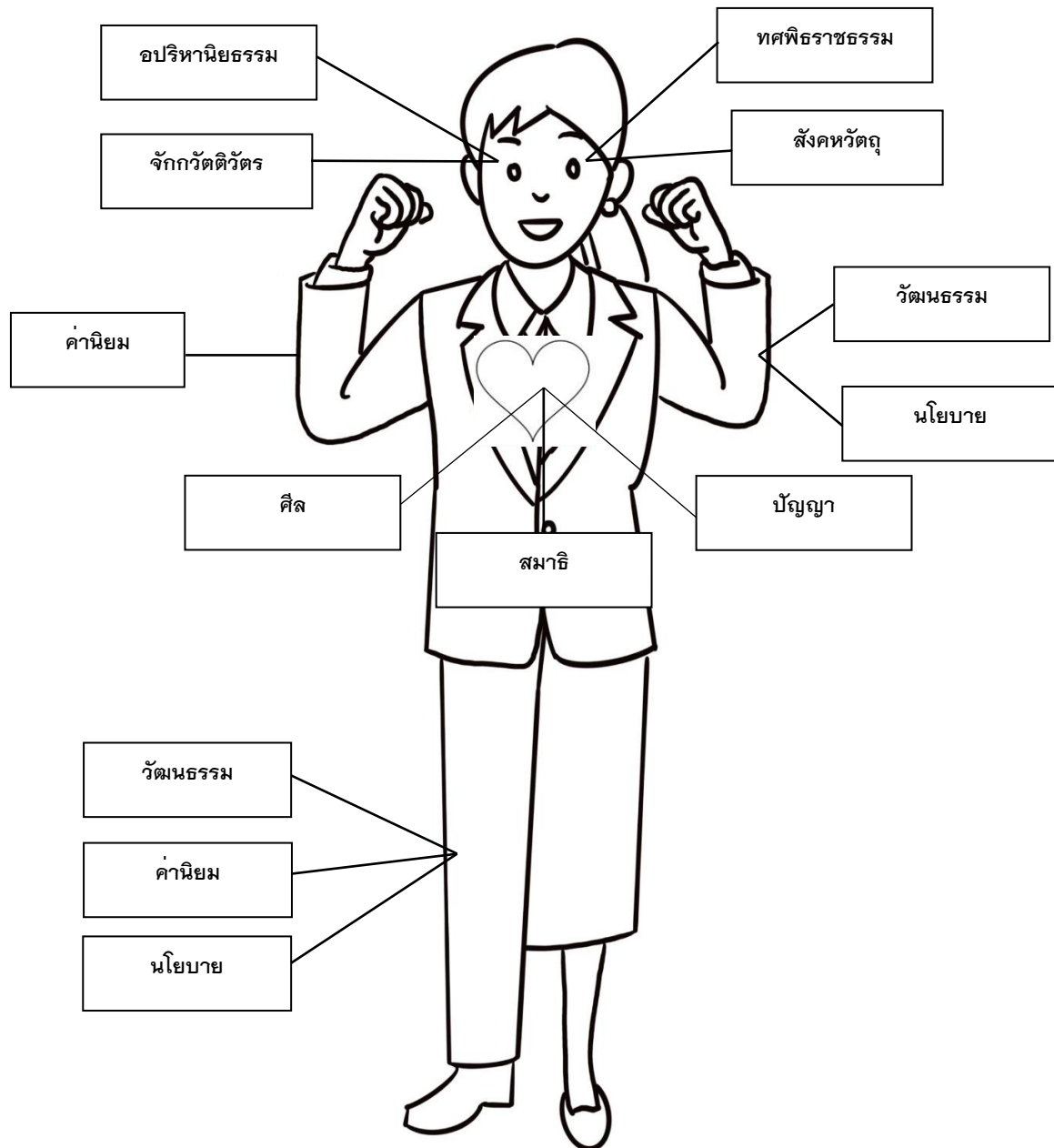
2. ควรเน้นและให้ความสำคัญในการให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีอันเป็นความพื้นฐานความรู้และภาคปฏิบัติของกระบวนการซอฟต์แวร์พาเวอร์ทางการเมือง ภายใต้พลังธัมมิกิริฐอัน มีเคารพกฎกติกา (ศีล) มีความตั้งใจเห็นประโยชน์ของประเทศชาติร่วมกัน และสร้างสรรค์หาทางสรุปแนวทางการพัฒนามาบนฐานความเป็นไทยอย่างยั่งยืน

3. เน้นและให้ความสำคัญร่วมกันสรุปบทเรียนของซอฟต์แวร์พาเวอร์การเมืองเชิงพุทธผ่านการประเมินผลนำเสนอเป็นวาระแห่งชาติสอดคล้องทั้งวัฒนธรรม ค่านิยม และแผนหรือนโยบายทางการเมืองของประเทศ อันจะเป็นหนทางพัฒนาทางการเมืองอย่างยั่งยืนผ่านความเป็นวัฒนธรรมค่านิยมที่มีสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์กลางและสัญลักษณ์ของประเทศ

ดังนั้น พลังธัมมิกิริฐ จะเป็นพลังแผ่นดินที่มี หลักศีลเป็นซอฟต์แวร์พาเวอร์ทางการเมืองได้ ที่สะท้อนให้เห็นถึงหลักชีวิต(การไม่ฆ่าสัตว์) หลักทรัพย์(การไม่ลักทรัพย์) หลักครอบครัว(การไม่ผิดลูกผิดเมีย) หลักสังคม(การไม่โกหกพูดเท็จ)และหลักสุขภาพอนามัย (การไม่ดื่มสุราเมรัย) ควรส่งเสริมทางด้านจิตใจควบคู่ไปกับทางด้านวัตถุเพื่อให้เกิดสำนึกที่ดี มีความรักสามัคคีปรองดองกัน แล้วสร้างสรรค์ซอฟต์แวร์พาเวอร์ทางการเมืองเศรษฐกิจ คือ ไม่เอาวัดเอาเปรียบกัน มันจะต้องสะท้อนออกมาทางด้านจิตใจเป็นสำคัญโดยมีฐานทางหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแกนหลัก

องค์ความรู้ใหม่

หลักธรรมสามหลักหรือไตรสิกขา คือ หลักศีล หลักสมาธิ และหลักปัญญา ก่อเกิดเป็นพลังธรรมของรัฐและเกิดองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาเรียกว่า “พลังธัมมิกิริฐ” (Dhammika State Power) สามารถสรุปเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ซอฟต์แวร์พาวเวอร์ทางการเมืองเชิงพุทธในสังคมไทย เรียกว่า “พลังธัมมิกิริฐ” (Dhammika State Power) ส่วนของร่างกายเปรียบได้กับ “พลังธัมมิกิริฐ” (Dhammika State Power) ที่สำคัญ คือ

1. ส่วนของร่างกาย = รัฐหรือประเทศ
2. ตา = หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารประเทศ
3. แขนและขา = ซอฟต์แวร์พาวเวอร์ทางการเมือง
4. หัวใจ = พลังธัมมิกิริฐ

References

- Baker, K., & Phongpaichit, P. (2014). *A history of Thailand*. Matichon.
- Bamrungsuk, S. (2014). Soft power. *In Security Studies Project Journal, Vol. 136–137*.
- Charoenvattananukul, P. (2018). Rethinking soft power: Problems and misunderstandings in applying the concept in Thailand. *Political Science Review, 4*(1–2), 243–281.
- Chimmakun, A., & Kritsuchina, P. (2018). The development of Thailand 4.0 with the Threefold Training in Buddhism. *Journal of Philosophical Vision, 23*(2), 57–68.
- Jaiyakeaw, A., & Praneet, Y. (2022). Political culture under the development of Thai Democracy. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 7*(7), 411–422. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/255303>
- Kantalak. (2009). Soft power based on the concept of Joseph Nye. *Naval Strategic Studies Journal, 84*, 34–38. <https://www.navedu.navy.mi.th/stg/tnssc/pdf/84-sp.pdf>
- Lavankura, P. (2021). Thai political thoughts in development policy. *Journal of Social Sciences 51*(2), 99–122. DOI:10.61462/cujss.v51i2.682
- Laothamatas, A. (2016). *On world democracy and Thai democracy*. Klang Panya Institute National Strategics Rangsit University.
- Nedtranon, I. (2020). *Thai National Soft Power Within The 21st Century*[Doctor of Philosophy in Public Administration Rangsit University].
- Nye Jr., J.S. (2004). *Soft power the means to success in world politics*. Public Affairs.
- Phuakkhong, C. (2023). *Thai and eastern political thought*. Samdee All.
- Premwichai, P. (2023). Three studies for human resource development. *Journal of Interdisciplinary Innovation Review, 6*(1), 34–41. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jidir/article/view/259191>
- Phramaha Thanin Klinhom, T. (2020). Politics of Thai Government and Buddhism. *Journal of Buddhist Philosophy Evolved, 4*(2), 92–105. <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe/article/view/997>
- Yukaruç, U. (2017). A Critical Approach to Soft Power. *Journal of Bitlis Eren University Institute of Social Sciences, 6*(2), 491–502. https://www.researchgate.net/publication/332843308_A_Critical_Approach_to_Soft_Power

Yussayotha, A. (2007). *Advice on and Solution of Social and Political Problems Given by the Buddha*. Chulalongkorn University Centre for Buddhist Studies.